

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти

Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ВОРОНЬЧАК ГАЛИНА ІВАНІВНА

**МОДЕЛЮВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В
ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Магістерська робота

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»

Науковий керівник:

доцент кафедри загальної педагогіки та
педагогіки вищої школи,
кандидат філософських наук

Матковський М.Й.

Львів 2020

Зміст

	стр.
Анотація	3
Перелік умовних позначень	7
Вступ	8
 Розділ I	
Теоретичний аналіз підходів до вивчення інклюзивного освітнього середовища	
1. Інклюзивна освіта як сучасна освітня інновація	13
2. Інклюзивне освітнє середовище як умова реалізації інклюзії в освіті.....	18
3. Процес моделювання в інклюзивній освіті: онтологічна та методологічна суть.....	26
4. Особливості формування освітнього середовища для дітей з особливими потребами.....	29
5. Висновки до першого розділу.....	35
 Розділ II	
Організація та методичне забезпечення емпіричного дослідження, опис емпіричних показників	
1. Організація експериментального дослідження	37
2. Аналіз результатів дослідження.....	44
3. Інтерпретація результатів наукового дослідження	59
4. Висновки до другого розділу.....	71
Висновки	73
Список використаних джерел	75
 Додатки	

Анотація

Вороньчак Галина Іванівна

Моделювання інклюзивного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти

Магістерська робота

Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»

Львівський національний університет ім. Івана Франка

Львів 2020р.

Реформування та модернізація освітньої системи України відбувається у відповідності до демократичних соціальних перетворень і пріоритетів сьогодення, які засвідчують право кожної дитини на здобуття освіти, адекватної її пізнавальним можливостям. В систему освіти активно впроваджується інклюзивний підхід. Одна з головних характеристик ефективної школи – це здатність задовільняти освітні потреби всіх учнів, тобто бути інклюзивною. Це зумовлює прийняття нової освітньої парадигми, навчально-методичного забезпечення, технологій і методів викладання. З огляду на це одним з пріоритетних напрямків державної політики є створення інклюзивного освітнього середовища, підготовки педагогічних кадрів з сформованими інклюзивними компетентностями та забезпечення соціально-психологічних умов для адекватного сприйняття дітей з особливими потребами усіма учасниками освітнього процесу.

Метою магістерської роботи є дослідити та проаналізувати особливості моделювання інклюзивного освітнього середовища, емпірично перевірити доцільність їх урахування в процесі організації інклюзивного навчання в закладі загальної середньої освіти.

Об'єктом дослідження є інклюзивне освітнє середовище в закладі загальної середньої освіти.

Предметом дослідження є соціально-психологічні чинники та їх вплив на ефективність моделювання інклюзивного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти.

Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел із 47 найменувань та додатків. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок (74 – основна частина), на яких представлено 9 таблиць і 22 рисунки.

В першому розділі проаналізовано теоретичні підходи до вивчення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти, розкрито онтологічну

та методологічну суть процесу моделювання як наочного відображення складного процесу функціональних зв'язків чинників та умов ефективності інклюзивного освітнього процесу, теоретично досліджено результати втілення педагогічної інноватики у класах з інклюзивним навчанням: реалізацію компетентнісного та особистісно орієнтованого підходу, диференційованого викладання та концепції навчання, орієнтованого на потреби дітей. Також вивчено вплив доступності середовища та універсальності дизайну на процес соціалізації учнів у класах з інклюзивним навчанням.

В другому розділі встановлено ряд соціально-психологічних чинників формування інклюзивного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти, проведено дослідження психологічних особливостей учнів, досліджено рівень самооцінки учнів та психологічну атмосферу у класах з інклюзивною та традиційною формою навчання. Встановлено, що соціально-психологічний підхід є найбільш дієвим для моделювання інклюзивного освітнього середовища, а психологічні особливості учнів і соціально-психологічні взаємини в класі є одночасно і чинниками, і наслідком створеного інклюзивного освітнього середовища.

В магістерській роботі уточнено поняття «моделювання» в процесі організації інклюзивного освітнього середовища, поглиблено вивчення організаційних, методичних та соціально-психологічних чинників, які впливають на створення ефективної моделі інклюзивного освітнього середовища у закладі загальної середньої освіти. Результати дослідження можуть бути використані для поглиблення змісту навчальних програм з курсів «Інклюзивна освіта» та «Педагогіка», а також в роботі керівників закладів загальної середньої освіти з організації інклюзивного освітнього середовища та в роботі практичних психологів закладів загальної середньої освіти в ході психолого-педагогічного супроводу учнів інклюзивної форми навчання.

Ключові слова: інклюзивна освіта, освітнє середовище, моделювання, діти з особливими потребами, універсальний дизайн, диференційоване викладання, соціалізація, самооцінка, психологічна атмосфера.

Summary

Voronchak Galyna Ivanivna

Modeling of an inclusive educational environment in institutions of general secondary education

Master's Thesis

Specialisation 011

National University of Lviv in the name of Ivan Franko

Lviv 2020

Reformation and modernisation of the Ukrainian education system is taking place in accordance with democratic social changes and with the demands of the modern world, which certify the right of every child to attain education of the level that fulfills the potential of their cognitive abilities. The education system actively implements an inclusive approach. One of the main features of effective schooling is the ability to satisfy educational needs of all students, which means to be inclusive. This implies an adoption of a new educational paradigm, new technology and methods of teaching. Given this, one of the main areas that public policy should be focusing on is the creation of an inclusive educational environment, training of teachers with the developed inclusive competencies and the provision of socio-psychological conditions where children with special needs are adequately perceived by all the parties who are involved in the educational process.

The purpose of this Master's thesis is to explore and analyze the features of an inclusive educational environment model and to empirically verify its effectiveness at promoting an inclusive education in the institutions of secondary education.

The object of the study is an inclusive educational environment in institutions of general secondary education.

The subjects of the study are the socio-psychological factors and their impact on the effectiveness of modeling an inclusive educational environment in the institution of general secondary education.

The master's thesis consists of an introduction, two main-work sections, conclusion, and a list of 47 used sources. The total size of the work is 108 pages (74 pages for the main part), which contains 9 tables and 22 figures.

The first section analyzes the theoretical approaches to the study of an inclusive educational environment at institutions of education; discussion of a modeling process for effective inclusive educational process, the results of implementing teaching innovations are theoretically investigated in classes with inclusive education: implementation of competence and personality-oriented

approach, differentiated teaching and learning concepts focused on the needs of children. Also studied is the impact of having access to this environment and the universality of design on the process of socialization of students in classes with inclusive education.

The second section identifies a number of socio-psychological factors that contribute to an inclusive educational environment in the institutions of general secondary education; a study is conducted on the psychological characteristics of students; an investigation is conducted on the level of students' self-esteem and the psychological atmosphere in classes with inclusive and traditional forms of education. It is established that the socio-psychological approach is most effective for modeling an inclusive educational environment, and that the psychological characteristics of students and socio-psychological relationships in the classroom are both factors and a consequence of the created inclusive education environment.

This master's thesis clarifies the "modeling" concept for the process for creating an inclusive educational environment. An in-depth study is conducted on the organizational, methodological and socio-psychological factors that influence the creation of an effective model of an inclusive educational environment in the institutions of general secondary education. The results of the study may be used to deepen the content of educational programs for the "Inclusive education" and "Pedagogy" courses, as well as in the work of heads of secondary schools education on the organization of an inclusive educational environment and in the work of practical psychologists of general secondary education institutions as they provide psycho-pedagogical supervision for students in an inclusive form of education.

Key words: inclusive education, educational environment, modeling, children with special needs, universal design, differentiated teaching, socialization, self-esteem, psychological atmosphere.